

od hrupa velikih mest oddaljenih mestih, treba samo vrlih učiteljev. To je skoz in skoz resnično! — Ko bi pa ravno ti deželni zastopniki glasovali morali n. pr. o tem, ali naj ostanejo škofijska semenišča, zasuknili bi gotovo stvar in rekli: Ne! — ampak v večja mesta z bogoslovci, na vseučilišča, češ, da imajo tam velik naliivnik, po katerem se vede brez truda kar vlivajo v glave učencev! — To je doslednost denešnjih dni. —

Za vzdržanje galerije, kder so slike shranjene, in za slikarsko akademijo se dovoli 7236 gl.; za deželno gledališče v Gradcu mora dežela zopet za tekoče leto doplačati 1544 gld.; ali pa ima dežela kaj koristi od tega gledališča, ali pa, koliko dušnega kvara izvira iz malopridnih gledališčinih predstav, za to se gospodje ne brigajo.

Sprejmo se potem še neke točke letnega proračuna; n. pr. za poprave v Dobernskih toplicah 15244 gld., za odbitek dolga, katerega je napravila vino — in sadjorejska šola pri Mariboru in scer pri mariborski hranilnici v znesku od 10,930 gld., za to leto 368 gld.; za odbitek dolga, ki ga dežela ima pri avstr. banki za vplačila drž. posojila, za kupljena zemljišča v Doberni pri ravno tej banki in slednjič pri štajarski hranilnici, zavsem 46.674 gld.

V večerni seji se je dež. zbor enoglasno ustavil naredbi fin. ministerstva od 19. m. 1872, vsled katere bi dež. glavar, dež. odborniki kakor tudi župani od svojega plačila davč. odrajovali, ter se je dež. odbor naložilo, da skuša pri ministerstvu preklicanje te naredbe izposlovati.

Odobreni so bili računi za leti 1870 in 1871 s tem, da se je naročilo dež. odboru pozvedovati, kaj da je krivo velikim zaostankom pri deželnih prikladah. Leta 1870 je zaostalo 714.132 gld., l. 1871 pa 1.388.921 gld. Finančni odbor nas je le s tem potolažil, da dohodki iz dež. priklad vsako leto presegajo svoto proračuna, ker se manj potroši, kakor se v proračun postavi.

Sprejeta je bila postava, da se občinske in okrajne priklade na vse direktne davke nalagajo, t. j. da se priklade ne devajo samo na zemljišne in hišne davke, marveč na vse, ki se sploh pri davkarstvu za državno blagajnico plačujejo. To zadeva toraj tudi mestjane, obertnike in trgovce, kar je prav. — Občinske priklade pa mora poprej kakor se pobirajo, pregledati in odobriti okrajni odbor, kateremu se pošlje srenjski proračun. Zoper to je govoril že v dotičnem odboru kakor tudi zdaj v zboru g. Herman braneč srenje varuštva okrajnih zastopov, kateri — kakor pravi g. govornik — tudi nemajo pravega zaupanja pri ljudstvu. Ako se srenje devajo pod okrajno kontrolo, moral bi dosledno tudi okrajni odbor svoj proračun dež. odboru v odobrenje izročiti, kajti tudi okr. odbori niso brez greha, marveč postavne določbe mnogokrat prestopajo, da jih mora dež. odbor zavračati. — Pri glasovanju so pa vendar predlogi odsekovi (poročevalec Seidl, ki

je v tej zadevi skoro kakti neki minister govoril) obveljali; nasproti, čeravno brez vspeha, glasovali so Slovenci in konservativni Nemci. —

Okr. odbor ima vsled te postave pravico, do 30% priklade naložiti in to z doklado vred, ki je za šolske potrebe; za priklade od 30—40% je pa treba dovoljenja dež. odbora v porazumljenji z namestnijo; za priklade nad 40% in druge nadavke je pa treba posebne dež. postave, ki jo sklepa dež. zbor. —

Na vrsti so bile še razne prošnje, o katerih pa moramo poročilo za prihodnjic odložiti, ter govorimo posebno o prošnji ptujskega mesta za ustanovljenje cele gimnazije.

Gospodarske stvari.

O živinoreji.

(Poduk v ljutomerskeji kmetijski šoli.)

Dragi slušatelji! razložil sem vam lastnosti labodniških goved in dokazal, da baš ono je najboljša za ljutomerske nižave. Akopprav so goveda čiste labodniške kervi, sploh izvrstnih lastnosti, vendar nikar naj nihče ne misli, da je vse dobro, da le ima v hlevu to narodo (pleme), kajti zaradi slabega oskrbovanja itd. se lahko tudi najzlahitna goveda izvržejo v pokveke. Pa tudi sploh je govedo izvrstne narode lahko slabih lastnosti. Vsakako naj torej gospodar vselej umno izbera junce in telice za plemo. Da je pa to mogoče posestniku, treba mu tedaj prav dobro znati goveda po lastnostih. Ker je istina: da „jabelko ne pade daleč od jablane“, treba se tedaj v tacihi slučajih ozérati na lastnosti starišev. Vsakdanje skušnje nas učé, da je tudi hči gotova klepetulja, ako njena mati ne more za zobmi jezika držati itd. Ako hočemo opazovati, prepričali se bomo, da mlado tele kakor tudi uže odraslo govedo je v prednji konec najboljše očetu, v zadnjem pa materi podobno.

Splošnja znamenja dobre mlekarice so: globok vamp, svitla dlaka, suhljata glava (primerjaj tudi v tem ozéru holandsko kravo s švicarsko), dolg in tenek rep, koščena oblika, tenke noge, suhljat vrat, veliki lakotnici. Posebno pozornost pa treba obračati na — „mlečno zrcalo“. To zrcalo ni nič drugzega nego pod zadnico med bedroma in po vimenu narobe (navzgor) obrnena dlaka. Čim večje je to zrcalo, tim boljša krava je (navadno) za molžo. Dobra mlekarica ima debele mlečne žile, po vampu in vimenu jej dlaka stoji nazaj; tudi rogova sta jej drobna. Pomniti je dobro, da „krava pri gobcu molze“.

V obče je lepo govedo: širokih prs in pleč, visocega križa (taka krava se lahko oteli) in čoka. Živinče mora biti životno, kajti stisnjen život ne prebavlja lahko; tudi mora biti govedo dolzega života in ravnega hrbta. Oči morajo biti govedu

veliki in bistri, pa vendar pohlevni. Koža na govedu naj se rada premiče ter ne sme biti predebela; dlaka pa naj je svitla in kratka. Noge ne smejo biti niti predolge niti prekratke, a naj so žilaste (mišičaste) in redno razpostavljene. Odprte nosnice olajšavajo dihanje in delajo govedo lepo. Kostni in lakotnice naj niso prevelike; pa tudi vamp naj ni preobilen. Rogovi naj so gladki, okrogli in lepo navzgor in nazaj vsaksebi zasukani. Pri repu naj je govedo okroglih in širokih kosti in zadnična koža ne sme biti velika. Goveda naj je precej pod vrat, in nosi naj po konci glavo. Nog ne sme biti slokih, in mora lepo ravno hoditi, križa ne sme biti povesenega.

Kmetovalci sicer navadno znajo izbirati o drasla goveda; a kar se tiče odločevanja mladih telet za pleme, moram grajati premnoge. Kakor je pšenica iz kota najboljša za seme, tako je tudi najlepše telet za pleme najspodobniše. Ali ne delajo tisti gospodarji, kateri mesarju najlepša teleta dajo, za pleme pa si obdržujejo najslabejše pokveke, prav tako in še slabije, kakor oni, kateri bi hotel za seme imeti podreščetino ali pleve mesto najtežjega zrnja iz kota? Slabo setev lahko popraviš že drugo leto, če vzameš boljšega semena; slabih goved pa ne moreš tako hitro zboljšati.

Kar se tiče junčeve starosti, kedaj se uže sme začeti spuščati h kravam, gotovo ne bi bilo pametno, ako bi ga začel kdo za pleme rabiti pred pol drugim letom. To bi bilo prav tako, kakor da bi kdo požel še-le na pol rumeno pšenico za seme. S tako prezgodnjo rabo mora oslabeti tudi najčistejša naračda (pleme). To velja v rastlinstvu in tudi v živalstvu. Pa tudi prečesto se ne sme bik rabiti; nad 1 krat ne na dan, in časi mu moramo dati pavzo (prenehljeje). Na 1 junca naj pride po 40, 70—100 krav, kakor je tudi slabjši ali krepkejši. Nikar misliti, da bik mora zaslužiti dopoldne za sol, popoldne pa za — tabak!

Kako letos trsje rezati?

Znano je, da je lani smod trte ravno ob cvetu močno poškodoval. Na mnogih krajih vsaj je listje in osnovano cvetoče grozdje spodej odpadlo, in vinogradi so za nekaj časa svoje zelenje zgubili. Ker je listje prerano odpadlo, se spodnja očesa niso mogla obrasti, trte z grozdem vred so prenašlo dozorele, in zato tudi vino ni takšno, kakoršnega smo pričakovali, in trte niso tako zrele in zdrave, kakor si marsikdo misli. — Znani vinorejec g. Vokav v Celju v „Steier. Landb.“ naznanja, da ste na poškodovanih trtah, kakor se je sam prepričal, spodnji dve očesi prav slabi in se celó lahko odlušiti daste, kar pri zdravem očesu ni. Pravi, da bo prihodnja bratev od rezi odvisna, in zato priporoča, da se naj trte, na katerih so se navadno četiri očesa puščala, letos

še le nad petim alj šestim porežejo, in da se na trsu, ki nima trt za šparone (bike, koze, kobile itd.) le eden, k večemu dva reznika t. j. trti z enim ali dvojnimi očesom za rodne trte puščata. „Slov. Gosp.“ pa še nasvetuje, da naj vsak gospodar svoj vinograd prehodi, pregleda in se prepriča, alj je nja vinograd tako poškodovan alj ne, in če je, naj pametne rezače v vinograd pošlje, ktere je prej o tem, kar je rečeno bilo, podučil.

Stanje banke „Slovenije.“

Napredek bankin v edinem oddelku zavarovanja proti ognju je kljubu vsem nasprotnim spletkam prav vesel. Dne 25. jan. t. l. izdani pregled kaže, da je do tega dne izdanih 2640 zagotovil (police); vrednost zagotovljenega znaša 8.820.606 gld.; po odštetem znesku za pozavarovanje pri drugih enakih društvih ostalo je v domačej blagajnici čiste zavarovnine 69.812 gld. Od konca preteklega leta (glej „Gospd.“ štev. 2. t. l.), torej v tekočem mesecu je priraslo 709 zagotovil, čiste premije ali zavarovnine pa za 19.865 gld.

Kakor kaže denešnji naš „oglasnik“, počenja zdaj banka z 2. oddelkom, spadajočim v njen delokrog, namreč z dosmrtnim in drugim življenje zadevajočim zavarovanjem, pri katerem je vdeležba navadno še večja.

Pri tej priliki dopolnimo tudi obljubo že zdavno storjeno, ktere le zaradi pomanjkanja dragega prostora dozdej nismo mogli spolniti, da uamreč nekoliko posvetimo onim slovenskim fakinom (prav za prav „Fachinom“), kateri so se drznoli v umazani knjižuri tudi vrednika „slov. Gospodarja“ omeniti, češ, da je tudi on podkupljen, da toraj priporočila banke „Slovenije“ v našem listu zaupanja vredne niso.

Kdor slov. časopisje le povrh pozna, nam mora spričevati, da je skoro edini „sl. Gospodar“ za banko delal, v tem ko so — razen „Novic“ vsi drugi časniki ob času bankinega snovanja ali molčali ali pa banki naravnoč nasprotovali. Storili smo pa to iz prepričanja, da bo stvar prav dobro iztekla, ako se le lepo složno dela, in da bo domača banka „Slovenija“ narodu v največji prid, ker ostane denar v domovini, ktereja sicer tujci kupoma vlačijo iz nje in se nam smeje. To je bil vredništvu namen, in kdor nam kaj družega podtika, tega imenujemo največjega tepca, ki pod solncem travo tlači.

Da stvar kolikor mogoče napreduje, podpisal je vrednik „Gospodarjev“ šest delnic in 40% mahoma ná nje izplačal kakor vsak drugi delničar, v tem pa pridno razglaševal napredek pri podpisovanju akeij, kakor mu ga je naznanjeval sedanji bankin podpredsednik sam, blagorodni g. dr. E. H. Costa. Stvar se je hvala Bogu, — kljubu vsemu prav grdemu hujskanju — srečno obnesla, 3000 za ustanovljenje potrebnih delnic bilo je s pomočjo zagrebške eskomptne banke po-

polnoma zagotovljenih, tako da se je kurz delnic že v početku julija od 68 gld. na 80 povišal.

Zdaj pa čujte! Početkom julija 1872, tedaj še le potem, ko je 3000 delnic že zagotovljenih bilo, dobi vrednik „Gospodarjev“ nenadoma sledeče pismo iz Ljubljane: „Podpisano ravnateljstvo banke ima čast, Vam vsled sklepa od 28. junija za uspešno in zaslužno delovanje glede banke „Slovenije“ s tem 5 delnic poslati ter Vas prositi, da podvzette tudi zanaprej podpirati blagovolite.“ „Ravnateljstvo.“

Vsak vidi, da je to čast za vrednika in za list bila, in da bi bila grda surovost, ko bi bil hvalenost sl. ravnateljstva s tem odvrnil, da jim pošlje — že v knjižene akcije nazaj! Vrh tega si je pa vrednik bil v svesti, da s sprejetimi delnicami le sam sebi davek naklada; kajti kdor prevzame akcije, prevzame tudi vso odgovornost in dolžnost, ob svojem času, če bi treba bilo, jih tudi doplačati, ker se glasé na 200 gld., v tem ko zdaj več vredne niso kakor 85 gld.

Iz tega se vidi, koliko resnice da je v knjižuri slovenskih fakinov, češ da je vrednik „Gospod.“ podkupljen bil, da priporoča banko! Storili smo le kar je bilo mogoče v listu storiti, ne vedé, ali se bo stvar posrečila ali ne? Največa zasluga pa gre gg. dru. Costi in Zarniku, ki sta pri zagrebški eskomptni banki proti silno bratovskim pogodbam zagotovljenje zadobila, da prevzame banka vse akcije, ki bi se pri nas ne oddale. Je li zagr. esk. banka tudi podkupljena bila, da je to storila?

Na dalje pravijo slovenski fakini v knjižuri, da so tudi drugi listi po širokem svetu podkupljeni bili, da za banko delajo ali vsaj — molče. Na naše pozvedovanje se nam je 15. dec. 1872 v tej zadevi od sl. ravnateljstva odgovorilo, da je scer bankin opravični svet — kakor je to še vse v večji meri pri drugih bankah navadno — za tiskovne namene 60 delnic odločil, da se pa ni ne ena v ta namen katerim novinam oddala. Še menj je zamogla banka z gotovim dnarjem koga podmititi, ker tačas še sama premoženja imela ni. Edino kar se je storilo, bilo je to, da so se nekterim bolj poštenim novinam inserati ali oznanila pošiljale in — plačevale, kar biti mora, ker ni mogla banka na hrastove pribijati svojih naznanil.

Kaj da imajo knjižurinci s pl. Treuensteinom opraviti, nas nič ne briga; le to še povemo, da so začeli grdi sebičniki še le tedaj banko prav hudobno upravljati, ko jim je opravični svet lansko leto vrata bil pokazal.

Naj sodi zdaj svet, na ktere strani da je sebičnost in podkupljivost.

Dopisi.

V Ljutomeru, 26. jan. 1873. Na dopis od „sv. Križa pri Ljutomeru v 4. št. „Gosp.“ odgo-

voriti si štejem v dolžnost, ker sem kot okraj. načelnik v prvi vrsti poklican, razmere okraja na vsako stran zastopati. To pa hočem ravno tako mirno, objektivno in brez žaljenja storiti, kakor gospod dopisnik.

Krivica, ki se po dopisnikovem izrečenju dela malonedeljski okolici skoz to, da nema nobenega haska od okrajnih cest, a mora pa vendar k vzdrževanju taistih pripomagati, ne da se tako lahko odpraviti, kakor bi res želeli bilo. Vzrok temu je neugodni položaj te okolice same; na dalje pa pomen in naprava okr. cest. Okrajne ceste imajo ta namen, da vežejo okraj med seboj in z drugimi sosednimi okraji na tistih mestih, kjer to potreboča prepeljevanja in občenje s sosednimi kraji zahteva; toraj okrajna cesta ne more samo ene okolice preteči, ampak mora po svoji lastnosti protezati se od ene strani okraja do druge. To, potem pa, da bi bilo iz gospodarstvenih vzrokov celega okraja jako neopravičeno, ako bi dve okr. cesti drugo zraven druge v isti kraj tekoči hotel osnovati, bil je vselej in še danes merodajni razlog, zakaj da se zraven okr. ceste po Ščavniški dolini, ki veže Ljutomer s sv. Jurjem in dalje z Mariborom in Ptujem, ni mogla izpeljati še druga čez malonedeljsko dolino, ki bi ravno tako se utikala v okrajno cesto zgornje-radgonskega okraja, ki proti Ptuju in Mariboru drži. Dve cesti toraj v istem kraju ne morete obstati, okr. cesto pa skoz Ščavniško dolino odpraviti, ne bo šlo tako dolgo, dokler bo imela politiška gospodstva v Ljutomeru pri sv. Jurju kaj opraviti, a ta ima pri tej reči zdatno besedo, to mi naj gosp. dopisnik slobodno veruje. Še menj pa bi se ta projekt izpeljal, ako bi se po dopisnikovem nasvetu okr. glavarstvom izročila skrb okrajnih cest in drugih reči. Iz tega sledi toraj, da okrajni zastop, ki mora vselej korist celega okraja pred očmi imeti, do sedaj še ni mogel ustreči, kar se tiče okrajnih cest, posebnim željam malonedeljske okolice. Tudi tega okrajni zastop ni kriv, da je ta ali ona občina, kar se tiče njenega položaja, potem rabe okrajnih cest, na boljsem ali slabšem; prav za prav pa okrajne ceste niso tudi za to ali uno občino narejene, temuč za blagor celega okraja, cele dežele itd. Pri izpeljevanju taistih se toraj ne more toliko na posebne občine, kakor na korist celega okraja ozir jemati. Ako bi toraj vsaka občina htela, kakor gosp. dopisnik terja, neposredno okrajno cesto uživati, potem bi se morale vse občinske ceste za okrajne proglasiti; ako bode pa to na korist okraju, to prepuščam gosp. dopisniku na razmišljanje. Ljutomerski okraj je v razmerju proti drugim itak že silno z okrajnimi cestami preobložen; to dokazati, mi ni drugega treba, kakor ta okraj s sosednimi zastran cest vzporediti. Ormuški okraj, ki je za tretino večji od ljutomerskega, ima okrajnih cest skupaj 35,629 tekočih sežnjev; gornjeradgonski okraj pa, ki še ni za tretino manjši od ljutomerskega, samo 13,491